

Հարգելի՛ ընթերցող,

Արցախի Երիտասարդ Գիտնականների և Մասնագետների Միավորման (ԱԵԳՄՄ) նախագիծ հանդիսացող **Արցախի Էլեկտրոնային Գրադարանի** կայքում տեղադրվում են Արցախի վերաբերյալ գիտավերլուծական, ճանաչողական և գեղարվեստական նյութեր՝ հայերեն, ռուսերեն և անգլերեն լեզուներով: Նյութերը կարող եք ներբեռնել ԱՆՎՃԱՐ:

Էլեկտրոնային գրադարանի նյութերն այլ կայքերում տեղադրելու համար պետք է ստանալ ԱԵԳՄՄ-ի թույլտվությունը և նշել անհրաժեշտ տվյալները:

Շնորհակալություն ենք հայտնում բոլոր հեղինակներին և հրատարակիչներին՝ աշխատանքների էլեկտրոնային տարբերակները կայքում տեղադրելու թույլտվության համար:

Уважаемый читатель!

На сайте **Электронной библиотеки Арцаха**, являющейся проектом **Объединения Молодых Учёных и Специалистов Арцаха (ОМУСА)**, размещаются научно-аналитические, познавательные и художественные материалы об Арцахе на армянском, русском и английском языках. Материалы можете скачать БЕСПЛАТНО.

Для того, чтобы размещать любой материал Электронной библиотеки на другом сайте, вы должны сначала получить разрешение ОМУСА и указать необходимые данные.

Мы благодарим всех авторов и издателей за разрешение размещать электронные версии своих работ на этом сайте.

Dear reader,

The Union of Young Scientists and Specialists of Artsakh (UYSSA) presents its project - **Artsakh E-Library** website, where you can find and download for FREE scientific and research, cognitive and literary materials on Artsakh in Armenian, Russian and English languages.

If re-using any material from our site you have first to get the UYSSA approval and specify the required data.

We thank all the authors and publishers for giving permission to place the electronic versions of their works on this website.

Մեր տվյալները – Наши контакты - Our contacts

Site: <http://artsakhib.am/>

E-mail: info@artsakhib.am

Facebook: <https://www.facebook.com/www.artsakhib.am/>

ВКонтакте: <https://vk.com/artsakhiblibrary>

Twitter: <https://twitter.com/ArtsakhELibrary>

ՀՀ ՍՊՈՐՏԻ ԵՎ
ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՈՒԹՅԱՆ
ՀԱՐՑԵՐԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ԵՐԵՎԱՆԻ
ՊԵՏԱԿԱՆ
ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

«ՉԱՆԳԵՉՈՒԻԻ
ՊՂՆՁԱՄՈՒԲԳԵՆԱՅԻՆ
ԿՈՄԲԻՆԱՏ» ՓԲԸ

ԱՐՑԱԽԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ
ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐԻ ԵՎ ՄԱՍՆԱԳԵՏՆԵՐԻ
ՄԻԱՎՈՐՈՒՄ (ԱԵԳՄՄ)

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՐՑԱԽ

SCIENTIFIC
ARTSAKH

НАУЧНЫЙ
АРЦАХ

№ 1, 2018

Հիմնադիր – Founder – Учредитель:
ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՍՈՒՍԱՐԱՆ (ԵՊՀ)
YEREVAN STATE UNIVERSITY (YSU)
ЕРЕВАНСКИЙ ГОСУДАРСТВЕННЫЙ УНИВЕРСИТЕТ (ЕГУ)
www.y-su.am

Հրատարակիչ – Publisher - Издатель:
ԱՐՅԱԽԻ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ԳԻՏՆԱԿԱՆՆԵՐԻ ԵՎ ՄԱՍՆԱԳԵՏՆԵՐԻ ՄԻԱՎՈՐՈՒՄ (ԱԵԳՄՍ)
UNION OF YOUNG SCIENTISTS AND SPECIALISTS OF ARTSAKH (UYSSA)
ОБЪЕДИНЕНИЕ МОЛОДЫХ УЧЁНЫХ И СПЕЦИАЛИСТОВ АРЦАХА (ОМУСА)
www.aegmm.org

ԳԻՏԱԿԱՆ ԱՐՅԱԽ

SCIENTIFIC ARTSAKH

НАУЧНЫЙ АРЦАХ

№1, 2018

*Նվիրվում է Հայաստանի առաջին Հանրապետության 100-րդ, Արցախյան շարժման 30-րդ ու
Էրեբունի-Երևանի հիմնադրման 2800-րդ ամյակներին*

*Dedicated to the 100th anniversary of the First Republic of Armenia, the 30th anniversary
of the Artsakh movement and the 2800th anniversary of the founding of Erebuni-Yerevan*

*Посвящается 100-летию Первой Республики Армения, 30-летию Арцахского движения и
2800-летию основания Эребуни-Ереван*

ԱԵԳՄՍ – UYSSA – ОМУСА
ԵՐԵՎԱՆ – YEREVAN – ЕРЕВАН
2018

*Չրատարակության Է երաշխավորվել Երևանի պետական Չամալսարանի գիտական խորհրդի թիվ 2/8.8 առ 29.11.2018թ. որոշմամբ
 Рекомендовано к публикации решением учёного совета №2/8.8
 от 29.11.2018г. Ереванского государственного университета
 Recommended for publication by the Yerevan State University
 Academic Council Decision №2/8.8 of November 29, 2018*

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՐԴ

Նախագահ՝ ԵՊՂ ռեկտոր, ԳԱԱ թղթակից անդամ, պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
Արամ ՄԻՍՈՆՅԱՆ

Անդամներ՝

ԱՎԱԳՅԱՆ Արծրուն, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
 ԱՎԱՆԵՍՅԱՆ Չրանտ, հոգեբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
 ԲԱԲԱՅԱՆ Դավիթ, պատմական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ
 ԲԱԼԱՅԱՆ Վահրամ, պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
 ԳԱԼՍՏՅԱՆ Խաչիկ, քաղաքական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ
 ԳՅՈՒԼԱՄԻՐՅԱՆ Զուլիխան, մանկավարժական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
 ԳՐՈՒՉԴԵՎ Վլադիսլավ, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր (Կոստրոմա, ՌԴ)
 ԴԱՆԻԵԼՅԱՆ Գևորգ, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
 ԵՂԻԱԶԱՐՅԱՆ Արման, պատմական գիտությունների դոկտոր, դոցենտ
 ԺԵՅՄՈ Մարտիկ, քաղաքական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր (Օլշտին, Լեհաստան)
 ԼԱՊԵՎԱՎ Վալենտինա, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր (Մոսկվա, ՌԴ)
 ԼՈՒԽՏԵՐՅԱՆԴՏ Օտտո, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր (Չամբուրգ, Գերմանիա)
 ՉՈՎՍԵՓՅԱՆ Մուշեղ, բանասիրական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
 ՂԱԶԻՆՅԱՆ Գագիկ, ԳԱԱ ակադեմիկոս, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր,
 ՄԱՐԿՈՍՅԱՆ Աշոտ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր
 ՄԻՆԱՅԱՆ Էդիկ, պատմական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
 ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ Կարեն, տնտեսագիտության թեկնածու, դոցենտ
 ՍԱՐԳՅԱՆ Չայկ, տնտեսագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր
 ՎԱՍԿՈՎ Մաքսիմ, սոցիոլոգիական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր (Դոնի Ռոստով, ՌԴ)
 ԶԵՌՅԱՆ Գարիկ, քաղաքական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր
 ԶՈՉԱՐՅԱՆ Տիգրան, քաղաքական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր

Գլխավոր խմբագիր՝ իրավաբանական գիտությունների թեկնածու, դոցենտ **Ավետից ԳԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ**

Գիտական Արցախ, №1, 2018, Երևան, «ԱԵԳՄՍ» հրատ., 2018, 448 էջ:
 Scientific Artsakh, №1, 2018, Yerevan, «UYSSA» publ., 2018, 448 pages.
 Научный Арцах, №1, 2018, Ереван, Изд. «ОМУСА», 2018, 448 страниц.

«Գիտական Արցախ» պարբերականի 1-ին համարում տեղ են գտել հայկական արդի հիմնախնդիրներից մեկի՝ պետականության վերաբերյալ Չայաստանը, Արցախը, Ամերիկայի Միացյալ Նահանգները, Գերմանիան, Լեհաստանը և Բելառուսը ներկայացնող հեղինակների գիտական աշխատանքները:

Գիտական պարբերականում գետեղված են նաև Արցախի երիտասարդ գիտնականների և մասնագետների միավորման ու Երևանի պետական համալսարանի կողմից 2018թ. սեպտեմբերի 13-16-ը Ստեփանակերտում համատեղ կազմակերպված «Չայոց պետականության անցյալը, ներկան ու ապագան» 3-րդ միջազգային երիտասարդական գիտաժողովի լավագույն գիտական հոդվածները:

The first issue of «Scientific Artsakh» journal comprises the scientific works of authors from Armenia, Artsakh, the United States of America, Germany, Poland and Belarus on one of the most urgent problems for Armenians – the statehood. The publication also contains the best scientific articles of the 3rd international youth scientific conference «The past, present and future of the Armenian statehood», jointly organized by the Union of Young Scientists and Specialists of Artsakh and Yerevan State University on September 13-16, 2018 in Stepanakert.

В первом номере журнала «Научный Арцах» нашли место научные работы авторов из Армении, Арцаха, Соединенных Штатов Америки, Германии, Польши и Беларуси по одной из актуальных для армян проблем – государственности.

В издании размещены также лучшие научные статьи 3-ей международной молодежной научной конференции «Прошлое, настоящее и будущее Армянской государственности», совместно организованной Объединением молодых учёных и специалистов Арцаха и Ереванским государственным университетом 13-16 сентября 2018 года в Степанакерте.

EDITORIAL COUNCIL

Chairman: Aram SIMONYAN, Rector of YSU, NAS RA Associate Member, Doctor of History, Professor

Members:

AVAGYAN Artsrun, Doctor of Philology, Professor
 AVANESYAN Hrant, Doctor of Psychology, Professor
 BABAYAN David, Doctor of History, Associate Professor
 BALAYAN Vahram, Doctor of History, Professor
 DANIELYAN Gevorg, Doctor of Law, Professor
 GALSTYAN Khachik, Doctor of Political Sciences, Associate Professor
 GHAZINYAN Gagik, Academician of NAS RA, Doctor of Law, Professor
 GRUZDEV Vladislav, Doctor of Law, Professor (Kostroma, Russia)
 GYULAMIRYAN Julieta, Doctor of Pedagogical Sciences, Professor
 HOVSEPYAN Moushegh, Doctor of Philology, Professor
 KERYAN Garik, Doctor of Political Sciences, Professor
 KOCHARYAN Tigran, Doctor of Political Sciences, Professor
 LAPAEVA Valentina, Doctor of Law, Professor (Moscow, Russia)
 LUCHTERHANDT Otto, Doctor of Law, Professor (Hamburg, Germany)
 MARKOSYAN Ashot, Doctor of Economic Sciences, Professor
 MINASYAN Edik, Doctor of History, Professor
 NERSISYAN Karen, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
 SARGSYAN Hayk, Doctor of Economic Sciences, Professor
 VASKOV Maksim, Doctor of Sociology, Professor (Rostov-on-Don, Russia)
 YEGHIAZARYAN Arman, Doctor of History, Associate Professor
 ZEJMO Marek, Doctor of Political Sciences, Professor (Olsztyn, Poland)

Editor-in-Chief: Avetik HARUTYUNYAN, Candidate of Law, Associate Professor

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Председатель: ректор ЕГУ, член-корреспондент НАН Республики Армения, доктор исторических наук, профессор Арам СИМОНЯН

Члены:

АВАГЯН Арцрун, доктор филологических наук, профессор
 АВАНЕСЯН Грант, доктор психологических наук, профессор
 БАБАЯН Давид, доктор исторических наук, доцент
 БАЛАЯН Ваграм, доктор исторических наук, профессор
 ВАСЬКОВ Максим, доктор социологических наук, профессор (Ростов-на-Дону, Россия)
 ГАЛСТЯН Хачик, доктор политических наук, доцент
 ГРУЗДЕВ Владислав, доктор юридических наук, профессор (Кострома, Россия)
 ГЮЛАМИРЯН Джульетта, доктор педагогических наук, профессор
 ДАНИЕЛЯН Геворг, доктор юридических наук, профессор
 ЕГИАЗАРЯН Арман, доктор исторических наук, доцент
 ЖЕЙМО Марек, доктор политических наук, профессор (Ольштын, Польша)
 КАЗИНЯН Гагик, академик НАН РА, доктор юридических наук, профессор
 КЕРЯН Гарик, доктор политических наук, профессор
 КОЧАРЯН Тигран, доктор политических наук, профессор
 ЛАПАЕВА Валентина, доктор юридических наук, профессор (Москва, Россия)
 ЛЮХТЕРХАНДТ Отто, доктор юридических наук, профессор (Гамбург, Германия)
 МАРКОСЯН Ашот, доктор экономических наук, профессор
 МИНАСЯН Эдик, доктор исторических наук, профессор
 НЕРСИСЯН Карен, кандидат экономических наук, доцент
 ОВСЕПЯН Мушег, доктор филологических наук, профессор
 САРГСЯН Гайк, доктор экономических наук, профессор

Главный редактор: кандидат юридических наук, доцент Аветик АРУТЮНЯН

*Տպագրվում է ՀՀ սպորտի և երիտասարդության հարցերի նախարարության աջակցությամբ
 Is published with the support of the Ministry of Sport and Youth Affairs of the Republic of Armenia
 Публикуется при поддержке Министерства спорта и по делам молодежи Республики Армения*

ԱՐԺՈՒԹԱՅԻՆ ՓՈԽԱՐԺԵՔԻ ԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆ ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆ ԾԱՎԱԼԻ ՎՐԱ¹

ԱՆԻ ԳՎԼՍՅԱԼ

Միջազգային առևտրի ծավալը մեծապես կախված է արժույթային փոխարժեքից, հետևաբար արժույթային փոխարժեքի ռեժիմը շատ մեծ ազդեցություն ունի դրա վրա: Այս երկու գործոնների՝ փոխարժեքի և արտաքին առևտրի միջև տեսական կապը բազմիցս ուսումնասիրվել է միջազգային տնտեսագիտական հետազոտություններում: Մի շարք հետազոտողներ կարծում են, որ լողացող փոխարժեքը ստեղծում է լրացուցիչ տատանողականությունը, ինչը հանգեցնում է միջազգային առևտրի կրճատման: Այսպես, հաստատագրված արժույթային փոխարժեքի ռեժիմը առավել նպաստակահարմար կլինի (Bailey M. J. (1986)², Cushman D.O. (1983)³, De Grauwe P. (1988)⁴): Հետագայում տնտեսագետները ապացույց գտան, որ լողացող փոխարժեքները ոչ միայն չեն նվազեցնում արտաքին առևտուրը, այլև կարող են դրական ազդեցություն ունենալ արտահանման վրա (Franke G. (1991)⁵, Secru P. (1992)⁶): Մ. Ֆլեդսթեյնն անգամ պնդում էր, որ լողացող փոխարժեքի ռեժիմն առավել ցանկալի է արտաքին առևտրի համար, քան հաստատագրված փոխարժեքը:⁷

ՀՀ Կենտրոնական Բանկի արժույթային քաղաքականության համաձայն՝ Հայաստանում գործում է ազատ լողացող արժույթային փոխարժեքի ռեժիմ:⁸ Սակայն արժույթային շուկայում Կենտրոնական Բանկի կողմից իրականացված ուղղակի ինտերվենցիաների ծավալները, ինչպես նաև ՀՀ ազգային արժույթի փոխարժեքի դինամիկան (սկ. 1) ցույց են տալիս, որ Հայաստանը վարում է կառավարվող, երբեմն նաև սողացողին նման արժույթային փոխարժեքի ռեժիմ: Այս մասին են վկայում նաև Արժույթի Միջազգային Հիմնադրամի կողմից հրապարակված մի շարք հաշվետվություններ:⁹

¹ Статья опубликована в рамках реализации научного проекта «**Политика финансового регулирования в РА: оценка и перспективы развития**», финансируемого за счет средств, выделенных в рамках субсидии МОН РФ на финансирование научно-исследовательской деятельности РАУ.

² Bailey M. J., Tavlas G. S., Ulan M. Exchange-rate variability and trade performance: Evidence for the big seven industrial countries // *Weltwirtschaftliches Archiv*. — 1986. — Vol. 122. — P. 466.

³ Cushman D. O. The Effects of Real Exchange Rate Risk on International Trade // *Journal of International Economics*. — 1983. — No. 15. — P. 45.

⁴ De Grauwe P., Verfaillie G. Exchange Rate Variability, Misalignment, and the European Monetary System // *Misalignment of Exchange Rates: Effects on Trade and Industry* / ed. by R. C. Marston. — NBER, 1988. — P. 77.

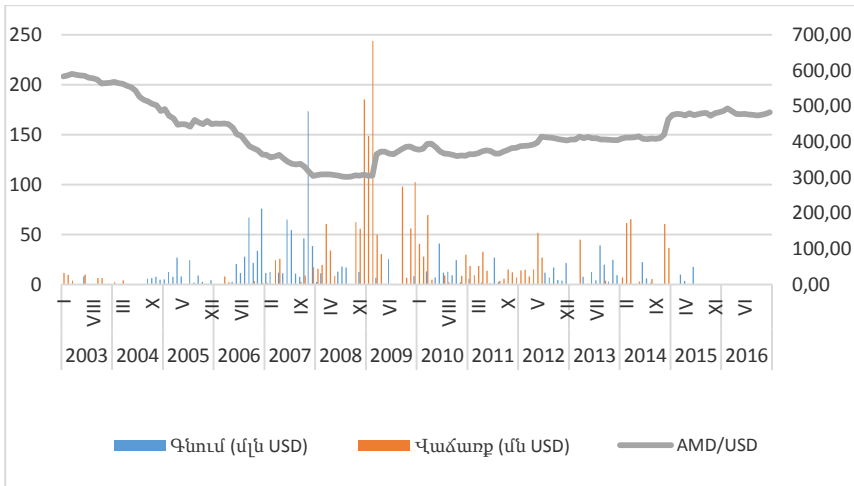
⁵ Franke G. Exchange Rate Volatility and International Trading Strategy // *Journal of International Money and Finance*. — 1991. — No. 10. — P. 292.

⁶ Secru P., Vanhulle C. Exchange Rate Volatility, International Trade and the Value of Exporting Firms // *Journal of Banking and Finance*. — 1992. — No. 16. — P. 155.

⁷ Feldstein M. Europe's Monetary Union. The Case Against EMU // *The Economist*. — 1992. — June 13. — P. 19–22.

⁸ ՀՀ Կենտրոնական Բանկ: – URL : <https://www.cba.am>.

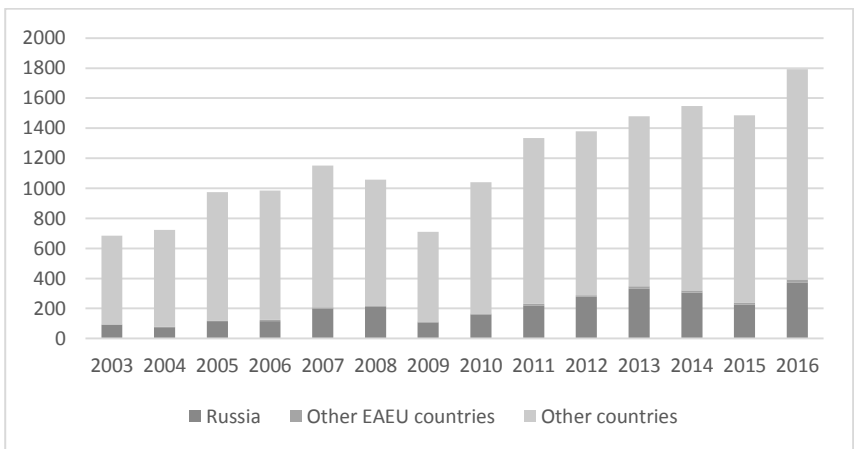
⁹ Annual report on exchange arrangements and exchange restrictions – 2006, 2007, 2008, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2015.

Աղբյուր՝ ՀՀ Կենտրոնական Բանկ: – URL : <https://www.cba.am>

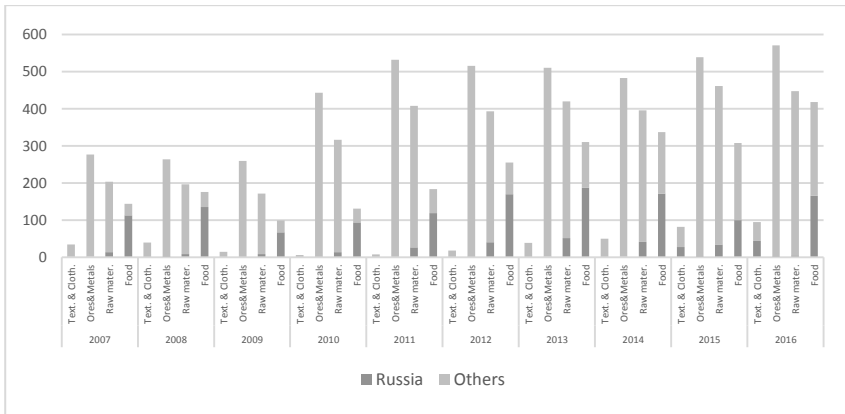
Նկ. 1. Արժութային շուկայում կատարված ինտերվենցիաների և AMD/USD արժութային փոխարժեքի դինամիկան

Ինչպես վերևում ներկայացվեց, տեսականորեն արժութային փոխարժեքն ուժեղ ազդեցություն ունի արտահանման ծավալի վրա: Այս տեսանկյունից շատ կարևոր է հասկանալ արդյոք Հայաստանի արժութային փոխարժեքն արդյունավետ է երկրի արտաքին մրցունակության ապահովման խթանման համար: Ինչպես ցույց է տալիս Նկ. 2-ը ԵԱՀԿ շրջանակներում ՀՀ հիմնական առևտրային գործընկերն է Ռուսաստանը: Սակայն մյուս կողմից, եթե դիտարկենք արտահանման կառուցվածքն ըստ ապրանքատեսակների (Նկ. 3), ապա կտեսնենք, որ Հայաստանից պատրաստի արտադրանքը հիմնականում արտահանվում է դեպի Ռուսաստան, իսկ մետաղներն ու քարերը, ինչպես նաև հումքը՝ մնացյալ աշխարհ: Արժութային փոխարժեքի տատանումների ազդեցությունն ուժեղ է հատկապես պատրաստի արտադրանքի արտաքին մրցունակության և հետևաբար արտահանման ծավալի վրա:

Աղբյուր՝ Համաշխարհային բանկի տվյալների բազա – URL: <https://wits.worldbank.org>

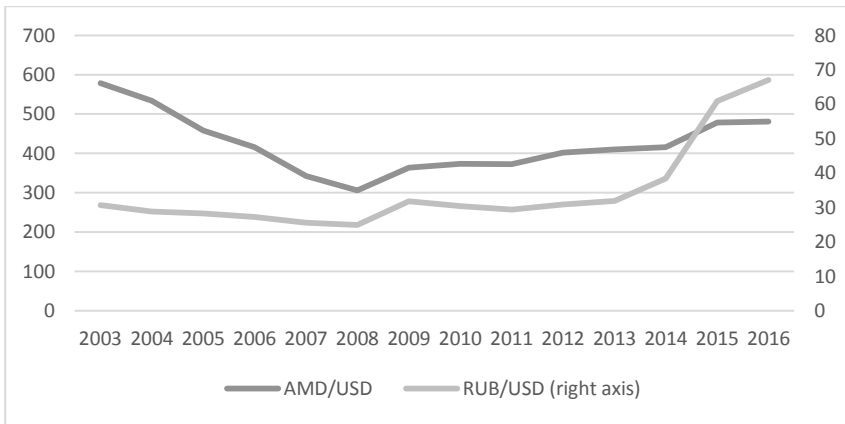
Նկ.2. ՀՀ արտահանման կառուցվածքն ըստ երկրների

Աղբյուր՝ Համաշխարհային բանկի տվյալների բազա – URL: <https://wits.worldbank.org>

Նկ. 3. ՀՀ արտահանման կառուցվածքն ըստ երկրների և ապրանքատեսակների

Հաշվի առնելով, որ պատրաստի արտադրանքի մեծ մասը արտահանվում է դեպի ՌԴ, իսկ ՀՀ դրամի արժեզրկման տեմպերը 2014-2018թթ.-ին զգալիորեն զիջել են ՌԴ ռուբլու արժեզրկման տեմպերին (Նկ.4), ապա կարելի է եզրակացնել, որ հայկական ապրանքները զգալիորեն կորցրել են իրենց մրցունակությունը ռուսական շուկաներում:

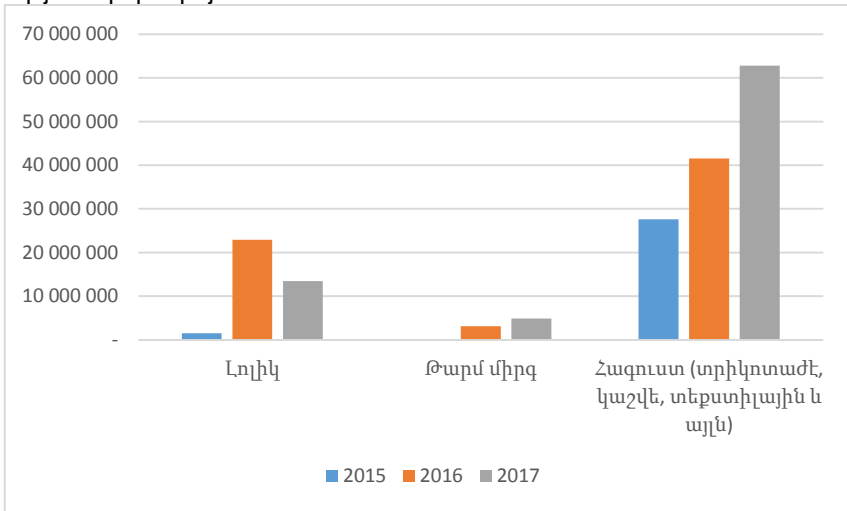

Աղբյուր՝ Համաշխարհային բանկի տվյալների բազա – URL: <https://data.worldbank.org>

Նկ. 4. ՀՀ դրամի և ռուսական ռուբլու արժույթային փոխարժեքների դինամիկան

2008-2009թթ. գլոբալ ֆինանսական ճգնաժամը և 2014-2015թթ. տարածաշրջանային ճգնաժամն ակնհայտ դարձրեցին Հայաստանի տնտեսության ուժեղ կախվածությունը Ռուսաստանից: Ճգնաժամի փոխանցման հիմնական ուղիներն էին մասնավոր տրանսֆերտները և արտահանումը, որոնց ծավալները զգալիորեն կրճատվեցին, քանի որ մեծ մասնաբաժինը կապված էր ՌԴ հետ: Կապիտալի ներհոսքի կրճատումը հանգեցրեց ազգային արժույթի արժեզրկման: Սակայն ինչպես արդեն ասվեց վերևում, ՀՀ դրամի արժեզրկման տեմպերը շատ ավելի փոքր էին ՌԴ ռուբլու արժեզրկման տեմպերից մասնավորապես 2014-2015թթ. ընթացքում, ինչն էլ հենց հիմնականում հանդիսացավ ռուսական որոշ ավանդական շուկաների կորստի պատճառ, ավելին, որոշ ռուսական ապրանքներ փոխարինեցին հայկականներին:

Ինչպես ցույց է տալիս նկ.5-ը, 2015թ-ի համեմատ ըստ ՌԴ արտահանվող ապրանքների կառուցվածքի՝ արտահանման ծավալի զգալի աճ է գրանցվել լուիկի, թարմ մրգի և հազուստի գծով: Սա, իհարկե, Ռուսաստանի դեմ կիրառվող էմբարգոի արդյունքն է, որի շնորհիվ Ռուսաստանում ազատվեցին մի շարք շուկաներ: Սակայն այս աճը կարող էր շատ ավելի մեծ լինել՝ Ռուսաստանի արժուրթային քաղաքականությանը ներդաշնակ ՀՀ արժուրթային քաղաքականության առկայության պարագայում:

Աղբյուր՝ Եվրասիական տնտեսական հանձնաժողով – <http://www.eurasiancommission.org>

Նկ. 5. ՀՀ-ից ՌԴ արտահանումը որոշ ապրանքների գծով

Չնայած 2016-2017թթ. -ին արտահանման ծավալի աճին, այն այնքան էլ զգալի չէ համեմատած 2013 թ. -ի ծավալի հետ: Սա նշանակում է, որ դեպի Ռուսաստան Հայաստանից արտահանման դժվարությունները դեռ հաղթահարված չեն անգամ ԵԱՏՄ-ին անդամակցությունից հետո, ինչը զգալիորեն հեշտացրել է արտաքին առևտրային գործընթացներն իր անդամ երկրների համար: Ակնհայտ է, որ հայկական ապրանքները կորցրել են իրենց արտաքին մրցունակությունը ռուսական շուկայում արհեստականորեն ուժեղ արժուրթի շնորհիվ: Այսպիսով, Հայաստանին անհրաժեշտ է անցում կատարել դե ֆակտո իրականացվող լողացող արժուրթային փոխարժեքի ռեժիմի:

Անի Գալստյան

ԱՐԺՈՒԹԱՅԻՆ ՓՈԽԱՐԺԵՔԻ ԱՉԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆ ԱՐՏԱՀԱՆՄԱՆ ԾԱՎԱԼԻ ԿՐԱ

Բանալի բառեր՝ արժուրթային փոխարժեք, արտահանում, արտաքին մրցունակություն

Երկրի արտաքին մրցունակությունը մեծապես կախված է ազգային արժուրթի փոխարժեքից: Ինչպես ցույց է տալիս հետազոտությունը, Հայաստանի Կենտրոնական Բանկը դե ֆակտո վարում է կառավարվող արժուրթային փոխարժեքի քաղաքականություն սկսած 2007թ.-ից: Սույն քաղաքականությունը իջեցնում է հայկական ապրանքների արտաքին մրցունակությունը: ԵԱՏՄ-ին միանալուց հետո

Նման միության կողմից ընձեռվող հնարավորությունները Հայաստանը լիովին չօգտագործեց և չէր կարող օգտագործել՝ վարվող արժութային քաղաքականության պատճառով: Այսպիսով, կառավարվող արժութային փոխարժեքի քաղաքականությունը ստեղծում է խորը և բարդ խնդիրներ արտաքին առևտրի տեսանկյունից և միայն լողացող փոխարժեքը կապահովի հայաստանի կողմից արտաքին մրցունակության վերականգնումն ու պահպանումը:

Ani Galstyan

THE IMPACT OF EXCHANGE RATE ON THE VOLUME OF EXPORT

Keywords: *exchange rate, export, foreign competitiveness*

The foreign competitiveness of a country is highly dependent on the national exchange rate. As the research shows, the Central Bank of Armenia is de facto conducting a managed exchange rate policy since 2007. This policy reduces Armenian products' foreign competitiveness. After joining to EAEU Armenia didn't and couldn't use the benefits of such union to its extent, because of current currency policy. So, the managed exchange rate policy creates deep and difficult problems in regard to foreign trade, and only floating exchange rate will ensure that Armenia regains and preserves its foreign competitiveness.

Ани Галстян

ВЛИЯНИЕ ВАЛЮТНОГО КУРСА НА ОБЪЕМ ЭКСПОРТА

Ключевые слова: *валютный курс, экспорт, внешняя конкурентоспособность*

Внешняя конкурентоспособность страны сильно зависит от национального обменного курса. Как показывает исследование, Центральный банк Армении де-факто проводит управляемую валютную политику с 2007 года. Эта политика снижает конкурентоспособность армянской продукции. После присоединения к ЕАЭС Армения не смогла и не могла использовать преимущества такого союза в полной мере, в силу нынешней валютной политики. Таким образом, управляемая политика обменного курса создает серьезные и сложные проблемы в отношении внешней торговли, и только плавающий обменный курс обеспечит восстановление и сохранение внешней конкурентоспособности Армении.

16. **Բարխուդարյան Լուսինե** – ԱրՊՀ մագիստրոս, ԱԵԳՄՍ անդամ
Barkhudaryan Lusine - Master of ASU, member of UYSSA
Бархударян Лусинэ – магистр АрГУ, член ОМУСА
E-mail: barkhudaryan.lusine@gmail.com
17. **Գալստյան Անի** – ՀՈՀ դասախոս
Galstyan Ani – Lecturer of ARU
Галстян Ани - преподаватель РАУ
E-mail: ani.galstyan@rau.am
18. **Գալստյան Խաչիկ** - ԵՊՀ դասախոս, ԱԵԳՄՍ պատվավոր անդամ, ք.գ.դ., դոցենտ
Galstyan Khachik- Lecturer of YSU, honorary member of UYSSA, Doctor of Political Sciences, Associate Professor
Галстян Хачик - преподаватель ЕГУ, почётный член ОМУСА, д.п.н., доцент
E-mail: khgalstyan@yahoo.com
19. **Գասպարյան Աբրահամ** - ԵՊՀ դասախոս, ք.գ.թ., դոցենտ
Gasparyan Abraham - Lecturer of YSU, Candidate of Political Sciences, Associate Professor
Гаспарян Абраам - преподаватель ЕГУ, к.п.н., доцент
E-mail: abrahamgasparyan@gmail.com
20. **Գափոյան Գառնիկ** - ՀՀ ՊԿԱ մագիստրոս
Garoyan Garnik – Master of PAA RA
Гапоян Гарник - магистр АГУ Республики Армения
E-mail: garoyan93@gmail.com
21. **Գևորգյան Մարինե** – ԵՊՀ դասախոս, ԱԵԳՄՍ անդամ, պ.գ.թ., դոցենտ
Gevorgyan Marine – Lecturer of YSU, member of UYSSA, Candidate of History, Associate Professor
Геворкян Марине - к.и.н., доцент, ЕГУ, член ОМУСА
E-mail: marine.gevorgyan@ysu.am
22. **Գրիգորյան Կարեն** – ՀՊՏՀ, ամբիոնի վարիչ, տ.գ.թ., դոցենտ
Grigoryan Karen – Head of the Chair of ASUE, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Григорян Карен - АГЭУ, заведующий кафедрой, к.э.н., доцент
E-mail: kgrigoryanh@mail.ru
23. **Դանիելյան Նատելլա** - ԱՀ պետնախարարի աշխատակազմի աշխատակից
Danielyan Natella - employee of administration of State Minister of the Republic of Artsakh
Даниелян Нателла – сотрудник аппарата госминистра Республики Арцах
E-mail: natella.danielyan@gmail.com
24. **Դավոյան Սամսոն** - ԵՊՀ դասախոս, տ.գ.դ., պրոֆեսոր
Davoyan Samson – Lecturer of YSU, Doctor of Economic Sciences, Professor
Давоян Самсон - преподаватель ЕГУ, д.э.н., профессор
E-mail: samsondavoyan2014@gmail.com

- Սուսան Ավետիսյան, Նինա Բալայան.** Արցախի Հանրապետությունը թվային տնտեսության և ինովացիոն համակարգերի զարգացման նոր օրակարգում.....336
Susan Avetisyan, Nina Balayan. The Republic of Artsakh on a New Agenda for the Development of Digital Economy and Innovation Systems
- Сусан Аветисян, Нина Балаян.** Республика Арцах в новой повестке развития цифровой экономики и инновационных систем
- Ալբինա Սիբիրսկայա.** Եվրասիական Տնտեսական Միության (ԵԱՏՄ) տարածքում արժույթային միություն ստեղծելու համար նախապայմաններ.....342
Albina Sibirskaia. The Possibility of Creating a Monetary Union in the Territory of the EAEU
- Альбина Сибирская.** Возможность создания валютного союза на территории стран ЕАЭС
- Արփինե Մնացականյան.** Արցախի Հանրապետության տնտեսությունը 2018թ ապաստիլիքներին ընդառաջ.....347
Argpine Mnatsakanyan. The Economy of the Republic of Artsakh – Heading to the Expectations of the Year 2018
- Арпине Мнацакян.** Экономика Республики Арцах в 2018 году – навстречу ожиданиям
- Արփինե Սարգսյան.** Տնտեսության մրցունակության նորարարական հիմքը.....353
Argpine Sargsyan. Innovative Base of Economic Competitiveness
- Арпине Саргсян.** Инновационная база экономической конкурентоспособности
- Անի Գալստյան.** Արժույթային փոխարժեքի ազդեցությունն արտահանման ծավալի վրա.....358
Ani Galstyan. The Impact of Exchange Rate on the Volume of Export
- Ани Галстян.** Влияние валютного курса на объем экспорта
- Իվետա Ստեփանյան.** ՊՂԿ աշխատանքի խթանումը և մոտիվացիան՝ արդյունավետության առանցքային ցուցանիշների կիրառման հիման վրա.....363
Iveta Stepanyan. The Promotion of Faculty Work and Motivation, Based on the Use of Key Performance Indicators
- Иветта Степанян.** Стимулирование работы и мотивация ППС на основе применения ключевых показателей эффективности
- Լիդա Մնացականյան.** Բանկային պահուստավորման նորմատիվ գործիքի օգտագործման փորձը ֆինանսական համակարգի անկայունության պայմաններում.....367
Lida Mnatsakanyan. Experience of Using the Instrument of the Reserve Ratio in the Conditions of Instability of the Modern Financial System
- Лида Мнацакян.** Опыт использования инструмента норматива банковского резервирования в условиях неустойчивости современной финансовой системы
- Լիլիթ Սարգսյան.** Հայաստանի զարգացման խնդիրներն ու ուղիները որպես փոխանցումներից բարձր կախվածություն ունեցող տնտեսություն.....374
Lilit Sargsyan. Armenia: Economy with High Remittance Dependence. Problems and Ways of Development
- Лилит Саркисян.** Проблемы и пути развития Армении как экономики с высокой трансфертозависимостью